

УДК 378.147.007:316.774 (477)

ПІДГОТОВКА ЖУРНАЛІСТСЬКИХ КАДРІВ ДЛЯ ДРУКОВАНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ: ІНСТИТУТ ЖУРНАЛІСТИКИ КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА (1993–1997 рр.)

ВАЛЕРІЙ ГАЙДАМАКА,

здобувач кафедри історії слов'ян Донецького національного університету

У статті висвітлюються загальні аспекти підготовки журналістських кадрів для друкованих засобів масової інформації в Україні на прикладі Інституту журналістики Київського університету ім. Т. Г. Шевченка в 1993-1997 рр. Уперше системно розглянуто основні етапи розвитку журналістської освіти в цьому провідному вищому навчальному закладі України з підготовки журналістських кадрів, показано, що завдяки новим підходам та методам, створеним в Інституті журналістики, рейтинг журналістської освіти в Україні значно підвищився.

Ключові слова: журналістські кадри, освіта, навчальні плани, програми, виробнича практика, Інститут журналістики.

Постановка проблеми. Історія підготовки журналістських кадрів для друкованих засобів інформації в незалежній Україні, незважаючи на двадцятирічне існування відновленої держави та важливе місце, яке посідає журналістика в розвитку суспільства, дотепер не стала об'єктом спеціального наукового вивчення. Однак розвиток інноваційних моделей освітянських процесів у журналістиці, які відбуваються і, певна річ, ще будуть відбуватися, повинні мати у своїй основі історичну складову попереднього досвіду. Це стосується не лише напрацьованого позитиву, який надалі має стати об'єктом вивчення, але й помилок, які повинні бути усунені в майбутньому.

У статті вперше системно розглянуто основні етапи розвитку журналістської освіти в провідному вищому навчальному закладі України з підготовки журналістських кадрів - Інституті журналістики Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (далі - ІЖ).

Аналіз публікацій із цієї проблеми показав, що темі журналістської освіти в 90-х роках минулого століття в Інституті журналістики були присвячені лише поодинокі наукові праці. Серед них заслуговує на увагу стаття А. Москаленко "Сучасний журналіст: професіоналізм й освіченість", у якій було сформульовано концепцію стратегічного розвитку ІЖ [1]; стаття Г. Гримич "Журналістські орієнтації", яка знайомила абітурієнтів ІЖ із принципами журналістської освіти [2]; стаття Г. Вартанова "Журналістами не народжуються" містила не тільки особливе бачення відомого журналіста принципів та завдань фахової освіти, але й екскурс в історію навчальних закладів, які готували журналістів до 1998 року [3].

Власне бачення формування й становлення ІЖ у 1993-2000 рр. виклав у низці статей В. Різун, серед яких найбільш вагомими: "Журналістська освіта в Україні" [4]; "Журналістська освіта в пострадянській Україні"

[5]; "Київська школа журналістики: у просторі й часі" [6]; "На передовій журналістської освіти в Україні" [7].

Корисну інформацію про підрозділи та викладацький склад ІЖ можна почерпнути з "Довідника Київського університету ім. Тараса Шевченка" [8].

Найбільш вагомими джерелами стосовно Інституту журналістики є архівні документи Київського університету ім. Тараса Шевченка.

Мета цієї статті - на основі аналізу літератури та архівних документів дослідити особливості підготовки журналістських кадрів в означені часові межі, увести в науковий обіг нові матеріали з історії української журналістики.

Виклад основного матеріалу. Одна з освітянських інновацій - державна національна програма "Освіта" (Україна ХХ століття)", яку затвердив Кабінет Міністрів України Постановою № 896 від 3 листопада 1993 року, мала на меті "... виведення освіти України на рівень освіти розвинутих країн світу шляхом докорінного реформування її концептуальних, структурних, організаційних засад..., ... підготовку нової генерації кадрів, підвищення їх професійного та загальнокультурного рівня..." [9].

Зрозуміло, що Постанова мала прямий стосунок і до навчальної концепції Інституту журналістики Київського університету ім. Т. Г. Шевченка, який був створений наказом ректора 16 червня 1993 року [10]. Професорсько-викладацький склад новоутвореного ВНЗ ще до схвалення програми "Освіта (Україна ХХ століття)" почав турбуватися про стан і перспективи подальшого розвитку свого вищого навчального закладу. Так, у жовтні 1993 року на засіданні вченої ради проф. А. З. Москаленко констатував, що університетська форма підготовки журналістів вичерпала себе й надалі була неспроможна забезпечувати випуск висококваліфікованих фахівців - соціально захищених, озб-

№ 4 (111) травень-червень 2011 р.

роєних новітніми досягненнями зі свого фаху. За його словами, раніше підготовка журналістських кадрів зводилась до того, щоб навчити майбутнього виробника інформації не самостійно й глибоко мислити, а опанувати технологію написання заміток, репортажів, нарисів. Професіоналізм журналіста зводився лише до побудови композиції й дотримання певного стилю. Тому нова навчальна концепція мала базуватися не тільки на загальноуніверситетській озброєності, але й на поглибленому практичному творчому навчанні, причому індивідуальному, з урахуванням світових досягнень вищої школи [11]. Більше того, організатори нового навчального закладу мали далекоглядні плани щодо створення єдиної концептуальної бази журналістики й журналістської освіти, що, у свою чергу, повинно було дати можливість формування єдиної школи української журналістики. Але цього в наші часові межі не сталося. Чи не основною перешкодою стали дискусійні погляди на журналістику й журналістську освіту в першій половині 1990-х років [12]. Незважаючи на такі негаразди, Інститут журналістики все ж таки крок за кроком наближався до мети створення наукової школи української журналістики, що в подальшому мало було надати моральне право законодавчої ініціативи у своїй галузі, право виконувати роль експерта й координатора в розгалуженій системі центрів підготовки журналістських кадрів. У цьому напрямі роботи Володимир Різун (директор Інституту журналістики з 1999 року) бачив два етапи створення та розвитку ІЖ. Перший етап - підготовчий (1993-1999 рр.), другий етап - втілення задуму (з кінця 1999 р.) [13]. З урахуванням обмеженого обсягу статті, умовно розбіємо перший етап на дві частини (1993-97 рр. та 1997 - кінець 1999 рр.) і докладно проаналізуємо перший із них.

Історія Інституту журналістики Київського університету ім. Т. Г. Шевченка почалася раніше від дати його офіційного створення. У лютому 1993 року факультет журналістики, на базі якого в червні 1993 р. було утворено ІЖ, переїхав у новий навчальний корпус по вул. Мельникова, 36 (раніше там знаходилась Вища партійна школа). Професорсько-викладацький і допоміжний склад розташувався в 28 кімнатах на площі 744 кв. м. Для проведення лекційних та семінарських занять було відведено 36 аудиторій. Крім цього, для ведення навчально-виховного процесу можна було використовувати малий та великий актові зали. Загалом забезпеченість аудиторним фондом вважалась достатньою.

Підготовкою журналістів друкованих ЗМІ займалися такі підрозділи ІЖ:

- 1) кафедри: періодичної преси; міжнародної журналістики; журналістської майстерності; історії літератури і журналістики; мови засобів масової інформації; видавничої справи і редагування;
- 2) лабораторії і центри: центр перепідготовки журналістських кадрів; комп'ютерний центр; лабораторія соціоніки і соціології журналістики; фотолaboratorія; машинописний клас;
- 3) кабінети: навчально-методичний; журналістики із читальним залом й архівом преси; ораторського мистецтва; ТЗН;
- 4) редакції: навчальна газета; науково-періодичної літератури і реклами.

Крім того, до складу Інституту журналістики увійшли коледж (підготовка фотокореспондентів та операторів) на базі Київського технологічного технікуму; навчальна частина та відділ практики.

Сучасний навчальний план Інституту був створений на основі типового навчального плану з фаху "Журналістика", затвердженого ще в 1991 році навчально-методичною асоціацією державних університетів. Цей план обумовлював доцільність двоступінчастої підготовки журналістів, яка передбачала випуск бакалаврів (перший ступінь) і журналістів-спеціалістів (другий ступінь), й охоплював три комплекси навчальних дисциплін:

1. *Суспільно-політичні дисципліни*. Вони мали формувати в студентів світоглядні позиції та забезпечувати їм загальнотеоретичну підготовку. Серед них чільне місце займали філософія, економіка, політологія, ряд історичних дисциплін, зокрема історія світових релігій, історія світової та української культури, історія цивілізацій. Студенти також вивчали загальну й соціальну психологію, соціологію, логіку, основи держави і права, міжнародні відносини, економіку зарубіжних країн.

2. *Мовно-культурні дисципліни*. До їх циклу входило вивчення мови ЗМІ, а також однієї з іноземних мов - за вибором - англійської, німецької, французької, іспанської, турецької та польської. Лекції з історії літератури відкривались курсом "Теорія літератури". Далі студенти знайомилися з античною літературою, літературою доби Середньовіччя та Відродження. А після цього приступали до вивчення української літератури та окремих національних літератур - російської, англійської, американської, французької, німецької, італійської тощо.

3. *Фахові дисципліни*. Для студентів вони починалися з історії української журналістики. Наприкінці навчання студенти вивчали досягнення сучасної зарубіжної журналістики.

Приблизно третину часу, відведеного для фахового навчання, студенти мали проводити в редакціях київських газет, а також у творчих майстернях ІЖ і студіях, отримуючи таким чином професійний вишкіл під керівництвом досвідчених журналістів-практиків.

Безумовно, створення Інституту журналістики позначилось на підвищенні рейтингу журналістської освіти в Україні. По-перше, відразу ж зросла кількість претендентів на одне місце - до 7. По-друге, ця подія привернула до себе увагу світової наукової спільноти: на базі ІЖ у жовтні 1993 року була проведена Міжнародна наукова конференція "Право на комунікацію" (її учасниками стали науковці Америки, Канади, Франції, Англії, Росії, Молдови, інших країн), яка мала широкий розголос. Крім того, викладачі інституту взяли участь у Міжнародній конференції "Українознавство в розбудові держави".

На хвилі небаченого раніше успіху професор А. З. Москаленко означив перед колективом 3 глобальних завдань [13]:

- 1) національні кадри для України має готувати єдиний центр - саме в Києві - Інститут журналістики за єдиним чітким навчальним планом, за участю кращих науковців і практиків у галузі журналістики;
- 2) єдиний Інститут журналістики має стати і єдиним центром журналістської науки в Україні. При ньому мають діяти наукова частина, науково-технічна комісія, має регулярно виходити науковий збірник, редагуватися вся література з питань історії, теорії й практики журналістики;
- 3) при Інституті журналістики необхідно заснувати єдиний центр перепідготовки журналістів різних категорій.

Паралельно з виконанням поставлених завдань в Інституті журналістики активізувались зусилля на залу-

чення талановитої молоді з науковців та практичних журналістів для підготовки національних кадрів журналістики: жоден із докторів наук, які очолювали кафедри, не досягали 60 років; на всіх кафедрах Інституту журналістики переважали викладачі з базовою університетською освітою; до складу спеціалізованої ради із захисту дисертацій на здобуття вчених ступенів, яка залишилась ще із часів існування факультету, увійшли 8 професорів, докторів філологічних наук та 5 професорів, докторів історичних наук. Крім того, Інститут журналістики прагнув забезпечити кожного студента підручником чи посібником із дисциплін відповідно до навчальної програми, бо на той час забезпеченість складалась у пропорції: 1 підручник на 4-5 студентів [14].

Перший навчальний рік в ІЖ розпочався із селекційного відбору майбутніх студентів. Викладачі виступали в трудових колективах, школах і редакціях, де працювали гуртки юних кореспондентів. У багатьох областях, у республіканському центрі учнівської творчості разом із представниками Спілки журналістів України вони проводили творчі конкурси під девізом "Журналіст № 1". Ці конкурси завершилися проведенням республіканської олімпіади "Шанс". Таким чином, ІЖ поповнювався абітурієнтами з трьох джерел:

- 1) переможцями конкурсу "Шанс";
- 2) слухачами підготовчого відділення, що набрали відповідну кількість балів;
- 3) Переможцями вступних конкурсних екзаменів, які мали солідний творчий доробок [15].

Отже, на початок 1994 року в Інституті журналістики навчалась майже 500 студентів на стаціонарі й 550 - на заочному відділенні. У наступні роки кількість студентів денного відділення постійно підвищувалась. Так, у 1995/96 н. р. на стаціонарі навчалося 509 студентів, у 1996/97 н.р. - 510 студентів, хоча показники по заочному відділенню зменшилися до 331 та 326 студентів відповідно [16]. Зрозуміло, що кількісний прогрес потребував поліпшення такого важливого показника, як якість навчання. Тому в 1994/95 н. р. навчальний план Інституту журналістики зазнав суттєвих змін. На відміну від попереднього, він містив не 3, а вже 4 комплекси навчальних дисциплін: 1) гуманітарних і соціально-економічних; 2) природничо-наукових; 3) фундаментальних професійних; 4) дисциплін спеціалізації.

Найменше трансформовався перший комплекс, до складу якого увійшли всі загальноосвітні дисципліни: філософія, економіка, політологія, історія України, основи держави та права, логіка, світові релігії, міжнародні відносини, загальна й соціальна психологія, історія цивілізації, історія української культури та історія мистецтв. Істотних змістових змін у цьому комплексі зазнала економіка. Раніше цей курс мав назву: "Теорія економіки й сучасна господарська практика". Тепер він став називатись "Основи ринкової економіки". Але це були не просто зміни назви, із курсу було вилучено все, що політизувало вчення про економіку, довжелезні історичні екскурси, аналізи різних економічних учень. Отже, залишили необхідне: теорія - основні економічні поняття, категорії та закони; маркетинг та менеджмент; фінанси.

Поповнився й комплекс природничих дисциплін. До "Географії України" та "Екології" додалися "Основи інформатики", "Сучасні інформаційні та комунікативні системи" та "Психофізіологія людини". Крім того, з'явилась нова дисципліна - "Економіка та організація ЗМІ". Уведено новий курс - "Теорія й методика журна-

лістської творчості", який мав стати органічним продовженням курсу "Основи журналістики". Значних уточнень зазнав курс "Сучасні технічні засоби журналістики". Із нього було виділено окремий курс "Техніка й технологія ЗМІ", яким передбачено лекційні заняття та екскурсії на поліграфічне підприємство.

Завершувалось навчання на 4 курсі екзаменаційною сесією, яка включала в себе два державних екзамену. Один - з іноземної мови. Склавши його, студент одержував сертифікат. Примітно, що цей екзамен був обов'язковим для всіх студентів, які здобували звання бакалавра, і він мав у собі певну небезпеку, бо ті, хто складав його на "задовільно", утрачали право здобувати подальшу освіту журналіста. Студент із "трійкою" на 5 курс не переводився. Він одержував диплом бакалавра та право вільного працевлаштування на первинні творчі посади в редакціях. Другим державним екзаменом, який мали здавати студенти на четвертому курсі, був екзамен із фаху. Але студенти повинні були складати ще й недержавний екзамен із зарубіжної літератури.

Щодо навчального плану 5 курсу, то тут найбільшу увагу приділяли спеціалізації. Студенти працювали у творчих студіях та майстернях за вподобаннями. На 5 курсі вони мали опанувати такі предмети, як "Сучасна зарубіжна журналістика", "Журналістський менеджмент", "Реклама і публік рілейшнз" та "Теорія і практика перекладу". Увесь другий семестр відводиться на підготовку творчої дипломної роботи та написання супровідної теоретичної записки до неї. Завершувалась підготовка журналістів захистом творчої роботи перед Державною екзаменаційною комісією.

Науковці того часу стверджували, що до нового навчального плану 1994/95 н. р. увійшли всі найкращі здобутки за попередні роки. У ньому було реалізовано принцип тягlosti вивчення дисциплін, що склалися на факультеті й були продовжені в Інституті журналістики. Виконання нового навчального плану мало актуалізувати такі моменти, як перегляд та уточнення навчальних програм, перегляд практики набору до аспірантури. А головне, необхідно було вирішити проблему гострої потреби у фахівцях із журналістського менеджменту, психології та етики журналістської творчості, правових аспектів діяльності ЗМІ, реклами та публік рілейшнз, сучасних інформаційних комунікативних систем та ін. Саме тому перед колективом ІЖ постало питання реформування існуючого порядку комплектування аспірантури, бо відсутність фахівців-викладачів не давала змоги на подальшу розбудову Інституту журналістики, а саме: створювати нові кафедри, вести підготовку фахівців на рівні сучасних вимог [17, 18].

Головною метою творчих студій було виявлення й розвиток творчого потенціалу студентів, долучення їх до практичної діяльності в галузі журналістики. Творчі студії, творче спілкування з відомими фахівцями повинні були допомогти майбутнім журналістам оволодіти основами журналістської майстерності, створювати різножанрові публіцистичні матеріали. Важливість творчих студій полягала й у тому, що практичні наслідки навчання - опубліковані й неопубліковані статті (загальний обсяг до 1,5 д. арк.) мали скласти доробок студента для повноцінної творчої дипломної праці.

Зазначимо, що ідея створення творчих студій не була новою. Перші з них з'явилися ще в 1970-ті роки й спочатку засвідчували неабияку зацікавленість студентів, але з роками вони почали набирати формаль-

ного характеру. Якщо в перших студіях навчалось 4-5 студентів (майже індивідуальне заняття), то згодом, особливо на заочному відділенні, були цілі академічні групи. Навчання в студіях часто завершувалось контрольною роботою без творчого доробку. Зрозуміло, що відтак до студій студентство збайдужіло.

У січні 1996 року керівництво ІЖ вирішило поживити навчання в цьому напрямі. По-перше, затвердили Положення про творчі студії Інституту журналістики. По-друге, на кафедрі журналістської майстерності було створено відразу 17 таких навчальних осередків. Заняття - три семестри, 6 годин щотижня. Кількість студентів у студії 5-7 осіб. Залік - диференційований. Крім того, у студіях відновили видання газети "Молодий журналіст". З молоддю працювали такі відомі фахівці, як письменники В. Карпенко, П. Перебийніс, журналісти М. Тимошик, В. Боденчук, І. Паримський, професор Р. М. Осипенко. Під час цих студій студенти підготували й опублікували низку цікавих матеріалів, які знайшли схвальний відгук читачького загалу. Вчена рада відмічала, що така форма навчання виправдовує себе і є ефективною при її належній організації [20].

Паралельно з організаційними заходами поліпшувалась матеріально-технічна база Інституту журналістики. Так, інформаційно-обчислювальний сектор мав на той час близько 50 персональних комп'ютерів, що давало змогу розвернути локальну інформаційну мережу й створити ряд банків інформації, необхідних для навчального процесу. Була заснована та ефективно запрацювала фотолaborаторія.

Хід складання державних екзаменів зі спеціальності "журналістика" показав досить високий рівень підготовки спеціалістів - майже 69 % отримали відмінні оцінки. У 1996 році 22 випускники отримали диплом із відзнакою [21].

Водночас із заходами, що сприяли покращенню журналістського навчання в ІЖ, керівництво розпочало роботу з інтеграції ВНЗ у світовий освітній простір. Із цією метою були організовані міжнародні відрядження фахівців та укладено договори для навчання та стажування студентів у журналістських школах США, країнах Центральної і Східної Європи, зокрема в Чехії (Карлів університет), Голландії (Утрехтська школа журналістики), Німеччині (Мюнхенська школа журналістики, Дортмундський університет), Данської школи журналістики (м. Аархус) тощо.

Проаналізувавши доробок Європейського Журналістського центру та відповідний досвід країн Європи, фахівці ІЖ прийшли до висновку, що вітчизняна університетська освіта - лише ключ до дверей оволодіння журналістською професією. Після отримання диплома молодий журналіст має займатися самоосвітою протягом усього творчого життя. Цим зазначалась суть навчання журналістів.

Щодо концепції стратегічного розвитку Інституту журналістики в контексті досвіду журналістської освіти в країнах Європи, то вона була сформульована так: магістральне завдання ІЖ - покращення журналістської освіти шляхом розвитку інфраструктури та покращення якості навчання, упровадження нових важливих спеціалізацій у галузі журналістики, відповідного прискорення розвитку співробітництва із ЗМІ та журналістськими центрами Заходу, Центральної та Східної Європи [22].

На початку 1996 року ІЖ розпочав реалізацію концепції журналістської освіти. Частково вона знайшла своє відображення в розробці навчальних планів із

підготовки магістрів. Ці плани передбачали навчання магістрів після конкурсного відбору студентів із числа бакалаврів, які мали високі показники успішності, рекомендації випускаючих кафедр та ДЕКу, здібності до науково-дослідної роботи. Щодо організації навчального процесу й наукової роботи, передбачалося використовувати не тільки навчально-матеріальну базу інституту, але й редакції газет, видавництв та інформаційних агенцій.

За концепцією, магістр мав бути всебічно розвиненим та високоосвіченим фахівцем, творчо мислити, володіти сучасними методами журналістського процесу, знати іноземну мову, опанувати комп'ютерну техніку, розумітися на питаннях реклами, маркетингу й менеджменту. Основні положення концепції стратегічного розвитку Інституту журналістики були покладені в основу всієї навчально-методичної, науково-дослідної й організаційно-виховної роботи як на рівні бакалаврату, так і на рівні магістратури. Уперше в історії підготовки вітчизняних журналістських кадрів в ІЖ було запроваджено модульно-рейтингову систему оцінювання знань студентів. За цією системою студенти, які протягом семестру систематично вчилися і набирали рейтинговий бал, достатній для виставлення оцінки, мали право не складати екзамен, якщо, звичайно, оцінка їх задовольняла. І навпаки, студенти, які протягом семестру не набрали необхідної кількості балів, до екзамену із цієї дисципліни не допускалися й повинні були вивчити цю дисципліну самостійно в термін, визначений деканатом, або ж підлягали відрахуванню [23].

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 24 червня 1997 року № 507, підготовка журналістів почала здійснюватися за такими освітньо-кваліфікаційними рівнями [24].

Напрямок підготовки	Освітньо-кваліфікаційний рівень		
	Бакалавр	Спеціаліст	Магістр
0302 журналістика	6.030200	7.030201	8.030201

На кінець 1997 року науковий потенціал Інституту журналістики складав 46 викладачів, у тому числі докторів наук, професорів - 10; кандидатів наук, доцентів - 27; старших викладачів - 4; асистентів - 5; 1 науковий співробітник, кандидат наук і 1 лаборант. При Інституті вели наукову та видавничу діяльність такі організації, як Центр вільної преси, Пресова агенція новин, фундація "Суспільність", асоціація "Вільний простір", Центр досліджень історії української преси. Методичні розробки вчених ІЖ широко використовувались у діяльності всіх 13 навчальних закладів, які готували на той час журналістів в Україні. Дослідження вчених ІЖ лягли в основу Законів України "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів", "Про висвітлення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування засобами масової інформації", "Про інформаційний суверенітет України". За 1997 рік було захищено 3 докторських та 8 кандидатських дисертацій, опубліковано 335 публікацій загальним обсягом 382,9 др. арк. На базі Інституту була організована 21 конференція [25].

Висновки

Реформування вищої освіти та науки в Україні 1993-1997 рр. ставило нові вимоги до підготовки фахівців у галузі журналістики. Факт створення Інституту журна-

лістики Київського університету ім. Т. Г. Шевченка як-раво засвідчив, що попередня форма підготовки журналістських кадрів для друкованих ЗМІ суттєво вичерпала себе й надалі була не спроможна забезпечувати випуск висококваліфікованих фахівців у нових умовах. Відкриття Інституту журналістики сприяло розробці нових навчальних програм та методичних документів, відродженню на якісно вищому рівні творчих студій, які практично адаптували майбутніх журналістів до сучасних українських журналістських реалій. Ці зміни суттєво вплинули на освітянські процеси інших навчальних закладів України з підготовки журналістських кадрів, позначились на підвищенні вітчизняного та світового рейтингу журналістської освіти в Україні.

Ураховуючи найкращі здобутки попередніх років, Інститут журналістики поступово став основою дослідницько-пошукової роботи в галузі журналістики. Концепція розвитку Інституту журналістики створена з урахуванням досвіду журналістської освіти у світі й включила підготовку магістрів, запровадження модульно-рейтингової системи оцінювання знань студентів, забезпечила покращення показників навчально-виховної роботи, зміцнення матеріально-технічної бази та більш якісного підбору професорсько-викладацького складу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Москаленко А. З. Сучасний журналіст: професіоналізм і освіченість / А. З. Москаленко // Вісник Київського університету ім. Тараса Шевченка. - 1977. - Вип. 4. - С. 3-15.
2. Матеріали науково-практичної конференції / [за заг. ред. А. Москаленка] // Українська журналістика - 97. - К., 1997. - 128 с.
3. Вартанов Г. Журналістами не народжуються / Г. Вартанов // Журналіст України. - 1998. - № 9-10. - С. 10-12.
4. Різун В. Журналістська освіта в Україні / В. Різун // Українське журналістикознавство. - К., 2001. - Вип. 2. - С. 43-48.
5. Різун В. Журналістська освіта в пострадянській Україні (з виступу на міжнародній конференції з питань функціонування ЗМІ) / В. Різун // Наукові записки Інституту журналістики. - К., 2001. - Т. 4.
6. Різун В. Київська школа журналістики: у просторі і часі / В. Різун // Пам'ять століть. - К., 2007. - № 3 (66). - С. 5-20.

7. Різун В. На передовій журналістської освіти в Україні / В. Різун. - К. : Нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, 2003. - 24 с.
8. Довідник / [ред. А. З. Москаленко]. - К. : Київський ун-т ім. Т. Шевченка, 1998. - 30 с.
9. Вища освіта в Україні, нормативно-правове регулювання / [за заг. ред. А. П. Зайця, В. С. Журавського] // Постанова КМУ № 896 від 3 листопада 1993 р. - К. : ФОРУМ, 2003. - С. 51-54.
10. Інститут журналістики в цифрах і коментарях : наказ ректора Київського ун-ту ім. Тараса Шевченка № 483-32 від 16.06.03 р. - К., 2004. - 67 с.
11. Протокол № 2 засідання Вченої ради Інституту від 18 жовтня 1993 р. // Архів КНУ ім. Т. Г. Шевченка.
12. Різун В. Київська школа журналістики: у просторі й часі / В. Різун // Пам'ять століть. - К., 2007. - № 3 (66). - С. 13-15.
13. Різун В. Дорогою правди - нариси історії КНУ ім. Тараса Шевченка / В. Різун. - К., 2004. - 95 с.
14. Протокол № 2 засідання Вченої ради Інституту журналістики від 18 жовтня 1993 р. // Архів КНУ ім. Т. Г. Шевченка.
15. Протокол № 1 засідання Вченої ради Інституту від 31 серпня 1993 р. // Архів КНУ ім. Т. Г. Шевченка.
16. Горлов А. Уроки журналістики і життя / А. Горлов, М. Сорока. - К. : ВАТ "Вид-во "Київська правда", 2002. - 328 с.
17. Протокол № 7 засідання Вченої ради Інституту журналістики Київського університету ім. Т. Г. Шевченка від 28 лютого 1994 р. // Архів КНУ ім. Т. Г. Шевченка.
18. Протокол № 11 засідання Вченої ради Інституту журналістики від 29.06.1994 р. // Архів КНУ ім. Т. Г. Шевченка.
19. Протокол № 2 засідання Вченої ради факультету журналістики від 30 жовтня 1995 р. // Архів КНУ ім. Т. Г. Шевченка.
20. Протокол № 5 від 29 січня 1996 р. // Архів КНУ ім. Т. Г. Шевченка.
21. Протокол № 10 від 27 червня 1996 р. // Архів КНУ ім. Т. Г. Шевченка.
22. Протокол № 6 від 23 лютого 1996 р. // Архів КНУ ім. Т. Г. Шевченка.
23. Протокол № 6 засідання Вченої ради від 23 лютого 1996 р. // Архів КНУ ім. Т. Г. Шевченка.
24. Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання / [за заг. ред. А. П. Зайця, В. С. Журавського]. - К. : ФОРУМ, 2003. - С. 119-122.
25. Звіт про наукову роботу директора Інституту журналістики Київського університету ім. Тараса Шевченка : протокол засідання вченої ради № 4 від 24 грудня 1997 р. // Архів КНУ ім. Т. Г. Шевченка.

V. Haydamaka

THE TRAINING OF JOURNALISM STAFF FOR PRINT MEDIA IN UKRAINE FOR EXAMPLE THE INSTITUTE OF JOURNALISM OF KIEV UNIVERSITY TARAS SHEVCHENKO IN THE 1993-1997

The article deals with general aspects the training of journalism staff for print media in Ukraine for example the Institute of Journalism of Kiev University Taras Shevchenko in the 1993-1997. For the first time systematically reviews the main stages in the development of journalism education in the leading higher education establishment of Ukraine on preparation of journalistic shots, show that with new approaches and methods established in the Institute of Journalism, ranking of journalism education in Ukraine has considerably increased.

Key words: *journalistic staff, education, curricula, programs, work placements, Institute of Journalism.*

© В. Гайдамака

Надійшла до редакції 12.04.2011

№ 4 (111) травень-червень 2011 р.